

Nr 425.

Av herrar Bergh och Lundgren, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid de högre skolorna.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 153 angående vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid de högre skolorna framhålles, att bristen är särskilt framträdande i de fyra nordligaste länen. En redogörelse för läget lämnas på s. 33 i propositionen.

Departementschefen åberopar den av läroverkens krisutredning angivna grundsatsen, att den nu otillräckliga lärararbetskraften bör så fördelas, att ingen del av landet bringas i ett alldeles ohållbart läge. Han avvisar tanken att genom ledigförklarande av extra ordinarie lärartjänster som orts- och ämnesbundna dirigera lärare till övre Norrland. Icke heller är han beredd att nu upptaga till behandling frågan om eventuella avlöningsförstärkningar eller lönetillägg. Ej heller upptar han tanken på fria semesterresor, statliga stipendier och kommunala lönetillägg åt lärare i Norrland. Departementschefens enda förslag till speciella åtgärder att sörja för lärarrekruteringen däruppe är, att vid skola, där lärare eljest icke erhålles, inrättas extra ordinarie tjänst, som avses att besättas med befattningshavare med lägre kompetens än som eljest anses erforderlig. Han anser sig böra godtaga en dylik anordning som en krisåtgärd av provisorisk natur utan att uttala sig om dess sannolika varaktighet, och han hemställer fördenskull om riksdagens medgivande till att ordinarie lärartjänster vid högre skolor inom de fyra nordligaste länen må tills vidare från och med budgetåret 1952/53 utbytas mot extra ordinarie tjänster med samma lönegradsnummer.

Av det anförda torde få anses framgå, att departementschefen icke avser att åtminstone för närvarande föreslå åtgärder som något så när likformigt fördela över riket i dess helhet olägenheterna av bristen på lärare med eljest föreskriven kompetens utan att han i stället för de fyra nordligaste länen vidkommande tänker sig lärartjänsterna i större utsträckning än eljest besätta med befattningshavare av lägre kompetens än vid motsvarande läroanstalter inom övriga delar av riket. Han har i detta avseende följt majoriteten inom läroverkens krisutredning och icke den speciella kunskap om norrländska skolförhållanden, som inom kommittén eller i form av remissyttranden eljest kommit till uttryck.

Att vi såsom talesmän för norrländska kulturintressen icke kunna åtnöjas med det i propositionen framlagda förslaget torde få anses självklart. Inom ifrågavarande landsända finnas outnyttjade begåvningsreserver, som kunde bli landet i dess helhet till nytta, ej minst med hänsyn till behovet av ökat antal teoretiskt utbildade tjänstemän. Därtill kommer, att Norrland

ännu icke är självförsörjande i fråga om tjänstemän och andra yrkesutövare med högre utbildning och att en nödvändig förutsättning för att denna del av landet skall kunna *erhålla* och *behålla* väl kvalificerade yrkesutövare är god tillgång på även högre skolor med väl kvalificerad lärarpersonal. Redan de höga levnadskostnaderna och de höga skatterna i Norrland utgöra stora hinder för rekryteringen av förvaltningspersonal, och en försämring av utbildningsmöjligheterna därstädes skulle innebära en allvarlig fara för denna landsändas framtida utveckling.

Vi måste sålunda djupt beklaga, att i ifrågavarande proposition icke föreslagits sådana åtgärder, som situationen kräver. Även om ökade löneförmåner på grund av den starka skatteprogressionen icke ge tillnärmelsevis samma effekt som tidigare, utgöra de dock en lockelse att söka tjänster därstädes. Enligt skolöverstyrelsens mening är en avlöningsförstärkning den effektivaste åtgärden att förbättra lärarrekyteringen i övre och mellersta Norrland. Vi dela denna uppfattning. Överstyrelsen föreslår, att lärare vid högre skolor inom kallortsområdena III—VI erhåller en löneplacering, som med tre löneklasser, dock högst två över den högsta för ifrågavarande tjänst gällande löneklassen, överstiger vad som eljest skolat gälla, och att lärare inom kallortsområdena I—II resp. inom övriga delar av de fyra nordligaste länen på motsvarande sätt erhåller en uppflyttning av två löneklasser resp. en löneklass. Rörande överstyrelsens närmare motivering av detta förslag hänvisas till s. 38 i propositionen. Övre Norrlands rektorsförening, Läroverkslärarnas riksförbund och styrelsen för Målsmännens riksförbund ha i sina uttalanden anslutit sig till den uppfattningen, att en särskild avlöningsförstärkning måste komma till stånd, om rekryteringsproblemet skall kunna bemästras.

Därutöver har i skilda sammanhang framhållits, att särskilt för lärare söderifrån skulle en ferieresa varje år till nedsatt pris till södra eller mellersta Sverige stimulera rekryteringen. Likaså har påpekats, att en gynnsammare tjänstårsberäkning skulle kunna animera personer söderifrån att söka platser däruppe och vistas där åtskilliga år. Sannolikt skulle även ett bifall till den vid årets riksdag väckta motionen nr 198 i första kammaren förhållandevis snabbt leda till åsyftat resultat. Där framföres tanken att genom studiestipendier av samma slag som för närvarande tilldelas blivande tandläkare animera studerande vid universitet och högskolor att mot åtnjutande av dylik studiehjälp förbinda sig till viss tids tjänstgöring på svårbesatta tjänster.

Sammanfattningsvis önska vi slutligen framhålla, att Norrlands förseende med väl kvalificerad lärarpersonal i de högre skolorna är att betrakta som ett nyckelproblem, av vars tillfredsställande lösning rekryteringen av icke minst förvaltningspersonal är beroende liksom också denna landsändas ekonomiska och kulturella utveckling över huvud, och att detta problem

icke kan tillfredsställande lösas på annat sätt än genom att lärartjänsterna göras ekonomiskt lockande.

På grund av det sålunda anförda få vi yrka,

att riksdagen måtte

1) avslå Kungl. Maj:ts förslag att ordinarie lärartjänster vid högre skolor inom de fyra nordligaste länen må tills vidare från och med budgetåret 1952/53 i viss omfattning utbytas mot extra ordinarie tjänster,

2) att lärare vid högre skolor inom Västerbottens och Norrbottens län skola erhålla en löneplacering, som med tre löneklasser, dock högst två över den högsta för ifrågavarande tjänst gällande löneklassen, överstiger vad eljest skolat gälla, och att lärare inom Västernorrlands och Jämtlands län på motsvarande sätt uppflyttas i två resp. en löneklass,

3) därest riksdagen icke skulle bifalla vårt under punkt 2 gjorda yrkande hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till riksdagen om särskild löneförstärkning för ifrågavarande lärare.

Stockholm den 2 april 1952.

Ragn. Bergh.

P. G. Lundgren.